DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
16. december 1993 *

I sag C-28/92,

angående en anmodning, som Sozialgericht Reutlingen (Forbundsrepublikken Tyskland) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Marie-Hélène Leguaye-Neelsen

mod

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 9, artikel 10, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, litra d), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida, og dommerne R. Joliet og C. G. Rodríguez Iglesias,

generaladvokat: F. G. Jacobs,
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

* Processprog: tysk.

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— sagsøgte i hovedsagen ved Tilo Herrmann, Leitender Verwaltungsdirektor i Bundesversicherungsanstalt für Angestellte

— Den tyske regering ved Ministerialrat Ernst Röder og Regierungsdirektor Claus-Dieter Quassowski, Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Maria Patakia, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af Bernd Schulte, Max-Planck-Instituttet for udenlandsk og international socialret, München,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at den tyske regering og Kommissionen ved juridisk konsulent Dimitrios Gouloussis, som befuldmægtiget, bistået af Bernd Schulte, har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 11. marts 1993,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 22. april 1993,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 19. december 1991 indgået til Domstolen den 3. februar 1992 har Sozialgericht Reutlingen (Forbundsrepublikken Tyskland) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 9, artikel 10, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, litra d), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF)

nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter benævnt »forordning nr. 1408/71«).

2 Dette spørgsmål er blevet rejst i forbindelse med en sag, som sagsøgeren, Marie-Hélène Leguaye-Neelsen, fransk statsborger, har anlagt ved Sozialgericht Reutlingen til prøvelse af en afgørelse truffet af Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (herefter benævnt »sagsøgte«) om afvisning af hendes krav om refusion af de tvungne bidrag, som hun havde indbetalt til den lovpligtige pensionsforsikring fra 1973 til 1977, hvor hun var ansat i Tyskland.

3 Efter sit ophold i Tyskland blev sagsøgeren ansat af den franske stat, hvor hun nu er beskæftiget som lærer. Selv om sagsøgeren bor i en anden medlemsstat end Forbundsrepublikken Tyskland, kan hun i henhold til forordning nr. 1408/71, bilag VI, afsnit C, punkt 7, litra b), indbetale frivillige bidrag til den tyske pensionsforsikringsordning.

4 Sagsøgte støtter sin afvisning på, at tysk ret ikke giver arbejdstagere, der har betalt tvungne bidrag til den tyske pensionsforsikringsordning, ret til refusion af disse bidrag, hvis de efterfølgende er berettiget til fortsat frivillig forsikring.

5 Personer, der indtræder i offentlig tjeneste i Tyskland efter at have betalt til den tvungne forsikring i mindre end 60 måneder, har ikke ret til frivillig fortsat forsikring og kan gøre krav på refusion af de af dem indbetalte bidrag.

6 Efter Sozialgericht Reutlingen's mening er en fortolkning af forordning nr. 1408/71 nødvendig for dens afgørelse; den har derfor udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 9, artikel 10, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, litra d), i EØF-forordning nr. 1408/71 fortolkes således, at der også er krav på refusion af bidrag efter national ret, såfremt en arbejdstager ikke efter den pågældende stats nationale bestemmelser, men derimod efter en anden medlemsstats, er omfattet af en sammenlignelig pensionsordning?«

7 Vedrørende hovedsagens faktiske og retlige omstændigheder, retsforhandlingernes forløb samt de skriftlige indlæg for Domstolen henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

8 Det bemærkes først, at en ordning som den omtvistede ikke kun skal bedømmes i forhold til de bestemmelser i forordning nr. 1408/71, som den forelæggende retsinstans har anført, men også i forhold til forordningens artikel 3. Denne ordning sondrer nemlig mellem, om den pågældende indtræder i offentlig tjeneste i den stat, som har indført ordningen, eller i offentlig tjeneste i en anden medlemsstat. Det må derfor afgøres, om denne forskelsbehandling, sådan som Kommissionen har hævdet, er forbudt i henhold til artikel 3.

9 Derfor må det forelagte spørgsmål forstås således, at det ønskes oplyst, om artikel 3 og 9, artikel 10, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, litra d), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at de er til hinder for en medlemsstats lovbestemmelser, som giver ret til refusion af tvungne forsikringsbidrag, som er indbetalt af en arbejdstager, hvis denne arbejdstager i den pågældende stat er omfattet af en særlig ordning for tjenestemænd, men udelukker refusion, hvis arbejdstageren indtræder i offentlig tjeneste i en anden medlemsstat.

Anvendelsen af forordning nr. 1408/71

10 Efter den tyske regerings opfattelse finder forordning nr. 1408/71 ikke anvendelse på dette tilfælde. Det omtvistede krav på refusion beror nemlig på, at tyske tjenestemænd, fordi de er underlagt en særlig ordning, ikke er omfattet af forsikringspligten, og ikke har ret til fortsat frivillig forsikring, hvis de har betalt bidrag i mindre end 60 måneder. Kravet på refusion er derfor en bestanddel af den særlige tyske pensionsordning for tjenestemænd, som i henhold til artikel 4, stk. 4, i forordning nr. 1408/71 er undtaget fra forordningens anvendelsesområde.

11 Hertil bemærkes, som generaladvokaten har påpeget i punkt 9 og 10 i forslaget til afgørelse, at den pågældende persons stilling som tjenestemand ikke er afgørende for kravet på refusion. Dette krav er nemlig en kompensation for den manglende ret til frivillig fortsat forsikring, som ikke kun vedrører tjenestemændene i de pågældende medlemsstater, men også andre persongrupper, som f.eks. de arbejdstagere fra tredjelande, der ikke længere er omfattet af forsikringspligten i denne medlemsstat, og som ikke har betalt bidrag i det tidsrum, der er nødvendigt for at have krav på alderspension.

12 Heraf følger, at det omtvistede refusionskrav i henhold til artikel 4, stk. 4, i forordning nr. 1408/71 ikke er undtaget fra forordningens anvendelsesområde.

Artikel 3 i forordning nr. 1408/71

13 Efter tysk ret har personer, der i Tyskland ikke længere er omfattet af forsikringspligten, men som ikke har erhvervet ret til pension, i almindelighed ikke krav på refusion af indbetalte tvungne bidrag, men kan fortsat indbetale frivillige bidrag til den tyske forsikring for at erhverve ret til pension. Denne bestemmelse gælder uanset arbejdstagerens nationalitet.

14 Arbejdstagere, der har betalt tvungne bidrag i mindre end 60 måneder, og som derefter indtræder i offentlig tjeneste i Tyskland, er dog efter tysk ret udelukket fra retten til at betale frivillige bidrag. Retten til refusion skal i dette tilfælde udligne tabet af en fremtidig ret til pension.

15 Disse arbejdstageres situation kan ikke sammenlignes med den situation, som arbejdstagere, der under de samme omstændigheder indtræder i offentlig tjeneste i en anden medlemsstat, befinder sig i, eftersom sidstnævnte i modsætning til førstnævnte i Tyskland har ret til at indbetale frivillige bidrag.

16 Hertil bemærkes, at — som det fremgår af sagsakterne — formålet med den i præmis 14 nævnte særlige ordning, der gælder for personer, der indtræder i offentlig tjeneste i Tyskland, er at forhindre dobbeltpension. Den tyske lovgiver er imidlertid ikke forpligtet til at tage hensyn til en eventuel dobbeltpension, som er en følge af, at den tyske socialsikringsordning anvendes samtidig med en særlig socialsikringsordning, som er gældende i en anden medlemsstat; der er derfor intet til hinder for, at den tyske lovgiver lader personer, der befinder sig i sagsøgerens situation, være omfattet af den ordning, der gælder generelt for personer, som ikke længere er pålagt tvungen forsikring.

17 Det er rigtigt, at arbejdstagere, der ikke længere er omfattet af forsikringspligten i én medlemsstat, og som i egenskab af arbejdstagere eller selvstændige er omfattet af forsikringspligten i en anden medlemsstat, i henhold til forordning nr. 1408/71, artikel 46, har krav på, at der i den anden medlemsstat tages hensyn til den forsikringsperiode, der er tilbagelagt i den første medlemsstat, hvorimod personer, der befinder sig i sagsøgerens situation, ikke er omfattet af denne bestemmelse. Dette beror på, at forordning nr. 1408/71 ifølge dens artikel 4, stk. 4, ikke finder anven-

delse på særlige ordninger for tjenestemænd og derfor ikke kræver, at en ordning, der i den første medlemsstat finder anvendelse på personer, der indtræder i offentlig tjeneste i denne stat, også skal udvides til arbejdstagere, der indtræder i offentlig tjeneste i en anden medlemsstat.

18 Anvendelsen af den ordning, der gælder generelt for arbejdstagere, som ikke længere er pålagt tvungen forsikring, på arbejdstagere, der indtræder i offentlig tjeneste i en anden medlemsstat, er derfor ikke en forbudt forskelsbehandling i henhold til artikel 3 i forordning nr. 1408/71.

Artikel 9, artikel 10, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, litra d), i forordning nr. 1408/71

19 Heller ikke de øvrige bestemmelser i forordning nr. 1408/71, der er nævnt i det præjudicielle spørgsmål, støtter det omtvistede krav på refusion.

20 Artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 bestemmer følgende: »Bestemmelserne i en medlemsstats lovgivning, der gør adgang til frivillig forsikring eller frivillig fortsat forsikring betinget af bopæl på den pågældende stats område, finder ikke anvendelse på personer, der er bosat på en anden medlemsstats område, såfremt de pågældende personer på et andet tidspunkt under deres arbejdsliv har været omfattet af den første stats lovgivning som arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende.« Denne bestemmelse vedrører imidlertid alene de betingelser, som medlemsstaterne har opstillet for adgangen til den frivillige forsikring eller frivillige fortsatte forsikring, men ikke betingelserne for en eventuel refusion af bidragene.

21 Dernæst indebærer forordningens artikel 10, stk. 2, hvori det hedder, at »såfremt refusion af bidrag efter en medlemsstats lovgivning er betinget af, at den pågældende ikke længere er pålagt en tvungen forsikring, anses denne betingelse ikke for opfyldt, så længe den pågældende som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende er omfattet af en tvungen forsikring i henhold til en anden lovgivning«, ikke, at der består krav på refusion i andre tilfælde.

22 Endelig kan forordningens artikel 13, stk. 2, litra d), hvorefter »tjenestemænd og dermed ligestillede personer [er] omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, i hvis administration de er beskæftiget«, med forbehold af artikel 14-17, ikke medføre, at der rejses tvivl om den pågældendes forhold efter en anden stats retlige bestemmelser, som han før var undergivet.

23 Det præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 3, artikel 9, artikel 10, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, litra d), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at lovgivningen i en medlemsstat, hvorefter en arbejdstager har krav på refusion af sine bidrag til en tvungen forsikring, såfremt han er omfattet af den særlige tjenestemandspensionsordning i denne stat, udelukker en arbejdstager, der bliver offentligt ansat i en anden medlemsstat, fra en sådan refusion.

Sagens omkostninger

24 De udgifter, der er afholdt af Forbundsrepublikken Tyskland og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Sozialgericht Reutlingen ved kendelse af 19. december 1991, for ret:

Artikel 3, artikel 9, artikel 10, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, litra d), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familie-

medlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, er ikke til hinder for, at lovgivningen i en medlemsstat, hvorefter en arbejdstager har krav på refusion af sine bidrag til en tvungen forsikring, såfremt han er omfattet af den særlige tjenestemandspensionsordning i denne stat, udelukker en arbejdstager, der bliver offentligt ansat i en anden medlemsstat, fra en sådan refusion.

Moitinho de Almeida Joliet Rodríguez Iglesias

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 27. oktober 1993.

J.-G. Giraud

Justitssekretær

J. C. Moitinho de Almeida

Formand for Femte Afdeling